

مقایسه اقتصادی بین چیلر جذبی و تراکمی در سیستم‌های تولید همزمان برق، حرارت و سرما برای یک مجتمع مسکونی شهر تهران

عادل غلامی^۱ ، جواد پاکدامن^۲ ، علی مراد منصوری^۳

^۱دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت انرژی، دانشگاه صنعت آب و برق (شهید عباسپور)،

^۲دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت انرژی، دانشگاه صنعت آب و برق (شهید عباسپور)،

^۳دانشجوی کارشناسی مکانیک نیروگاه، دانشگاه صنعت آب و برق (شهید عباسپور)،

چکیده:

با تجدید ساختار در صنعت برق تولیدات پراکنده جایگاه ویژه‌ای یافته‌اند. در این بین سیستم‌های تولید همزمان به دلیل بازده بالا، بیش از سایرین مورد استفاده قرار گرفته‌اند. در مطالعات انجام گرفته شده توسط دیگران اقتصادی بودن سیستم‌های تولید همزمان با محركه موتور گازسوز مورد بررسی قرار گرفته شده‌اند. هدف اصلی این مقاله مقایسه اقتصادی بین سیستم‌های برودت تراکمی و سیستم‌های برودت جذبی بر پایه سیستم‌های تولید همزمان برق و حرارت است، به طوری‌که برودت و برق ساختمان تأمین شود. به همین منظور یک سیستم موتور گازسوز مولد برق ترکیب با چیلر تراکمی با یک سیستم تولید همزمان ترکیب با چیلر جذبی از لحاظ اقتصادی بر پایه دوره بازگشت سرمایه مقایسه شده‌اند و در پایان، برترین ترکیب انتخاب شده است.

۱- مقدمه:

سیستم‌های تولید پراکنده با هدف بهینه سازی در مصرف انرژی به صورت کاهش اتفاقات ناشی از انتقال و توزیع انرژی الکتریکی در شبکه و نیز کاهش آلودگی‌های ناشی از احتراق سوخت‌های فسیلی به کار گرفته می‌شوند. استفاده از سیستم‌های تولید همزمان با راندمان کلی ۹۰ تا ۶۰ درصد یکی از راهکارهای مؤثر در بهینه سازی مصرف انرژی به شمار می‌رود [۱] و [۴]. در روش سنتی، تأمین انرژی الکتریکی در واحدهای بزرگ نیروگاهی و به صورت مجزا انجام شده و انرژی الکتریکی حاصل، از طریق خطوط شبکه سراسری توزیع می‌گردد. در این روش اتفاقات ناشی از توزیع و انتقال برق، همچنین هزینه‌های انتقال، توزیع و بهداری از شبکه سالیانه مبلغ هنگفتی به شبکه توزیع برق تحمیل می‌نماید. از طرف دیگر نیروگاههای بزرگ تولید برق به دلیل ظرفیت و حجم تولید زیاد علاوه بر داشتن هزینه‌های زیاد در سرمایه گذاری، نصب و راه اندازی و نیز تعمیر و نگهداری، غالباً از راندمان الکتریکی پایینی برخوردار بوده و علاوه بر افزایش مصرف سوخت موجب افزایش آلینده‌های زیست محیطی می‌گردد. بدین منظور و با هدف تأمین امنیت بیشتر شبکه، به کارگیری از سیستم‌های تولید پراکنده توصیه می‌شود. بدین معنی که علاوه بر تأمین انرژی الکتریکی در واحد مربوطه، بازیابی حرارتی از گرمای تولید شده در محرک اولیه نیز به منظور استفاده مفید از انرژی حرارتی صورت گیرد. بدین ترتیب بدون مصرف مجدد سوخت جهت تأمین حرارت، از گرمای تولید شده در محرک اولیه موتور احتراقی، توربین گازی و غیره، همزمان با تأمین انرژی الکتریکی، انرژی گرمایی مفید حاصل می‌گردد. این بازیاب حرارتی، در مبدی موسوم به مولد بخار بازیاب انجام می‌شود که منجر به تولید بخار اشباع یا فوق گرم می‌گردد. در مواردی که دمای محرک اولیه پایین بوده و امکان تولید بخار میسر نباشد، تولید آب گرم توسط مبدل‌های بازیافت حرارتی صورت می‌گیرد. آبگرم یا بخار تولید شده می‌تواند بصورت مستقیم جهت مصارف گرمایشی مورد استفاده قرار گیرد که در این صورت به دلیل استحصال دو انرژی مفید الکتریکی و حرارتی از یک منبع سوخت، سیستم تولید پراکنده را سیستم تولید همزمان دو گانه (CHP) می‌نامند. همچنین در صورت به کارگیری بخشی از حرارت حاصل شده در سیستم‌های سرمایش جذبی و تأمین سرمایش علاوه بر الکتریسیته و گرما، آن را سیستم تولید همزمان سه‌گانه (CCHP) می‌گویند [۱].

در این مقاله برای یک آپارتمان مسکونی که متقاضی برق، حرارت و سرماست، یک سیستم تولید سه‌گانه مطابق شکل (۱) طراحی شده است. هدف این مقاله مقایسه اقتصادی بین سیستم‌های برودت تراکمی و سیستم‌های برودت جذبی بر پایه سیستم‌های تولید همزمان برق و حرارت است، به طوری که برودت و برق ساختمان تأمین شود. به همین منظور برای تأمین برودت ساختمان دو پیشنهاد زیر قبل ارائه است:

- (الف) استفاده از چیلر تراکمی و تأمین برق آن توسط موتور گازسوز
- (ب) استفاده از چیلر جذبی و تأمین حرارت آن (آب گرم) توسط سیستم تولید همزمان برق و حرارت (CHP)

۲- سناریوهای تعریف شده

در این مطالعه هرکدام از پیشنهادهای بالا برای وضعیت کنونی (استفاده از یارانه‌ها) و همچنین برای وضعیتی که قیمت‌ها آزاد می‌شوند، مورد بررسی قرار گرفته اند. به همین منظور چهار سناریو به صورت زیر تعریف می‌نمایم.

سناریو اول

نصب یک عدد پکیج موتورژنراتور گازسوز مولد برق برای تأمین برق مصرفی و استفاده از چیلر تراکمی برای تأمین سرما در وضعیت تعرفه‌های کنونی

سناریو دوم

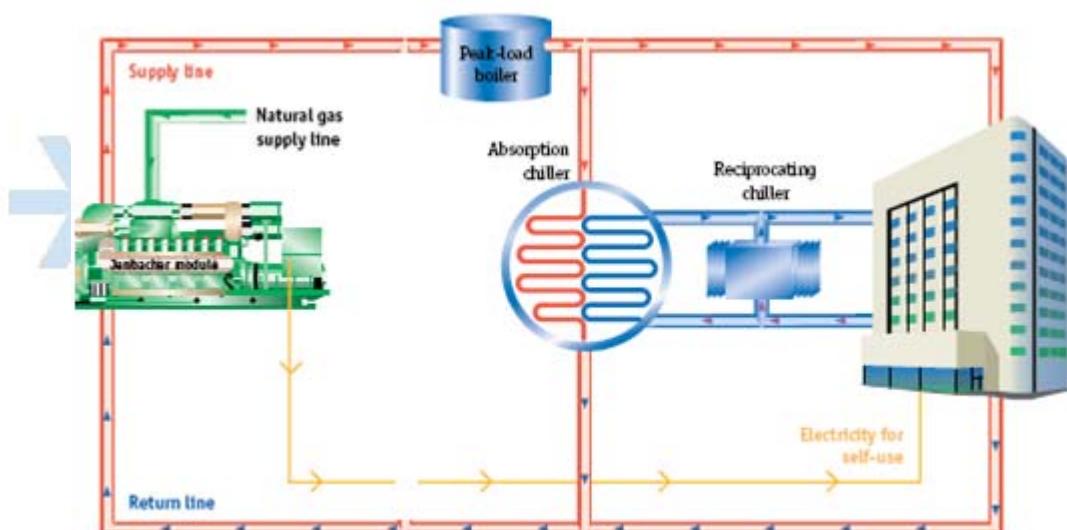
نصب یک عدد پکیج موتورژنراتور گازسوز مولد برق برای تأمین برق مصرفی استفاده از چیلر تراکمی برای تأمین سرما در وضعیت تعرفه‌های آزاد (اجرای طرح تحول اقتصادی)

سناریو سوم

نصب یک عدد پکیج موتورژنراتور گازسوز مولد تولید همزمان برق و حرارت برای تأمین برق مصرفی و حرارت مورد نیاز چیلر جذبی و استفاده از چیلر جذبی برای تأمین سرما در وضعیت تعرفه‌های کنونی [۲]

سناریو چهارم

نصب یک عدد پکیج موتورژنراتور گازسوز مولد تولید همزمان برق و حرارت برای تأمین برق مصرفی و حرارت مورد نیاز چیلر جذبی و استفاده از چیلر جذبی برای تأمین سرما در وضعیت تعرفه‌های آزاد (اجرای طرح تحول اقتصادی) [۲]

شکل ۱- نمایی شماتیک از یک سیستم تولید سه‌گانه [۳]

شکل (۱) نمایی شماتیک از یک سیستم تولید سه‌گانه را نشان می‌دهد که شامل همهٔ اجزا از قبیل بویلر برای گرمایش مکمل، چیلر جذبی برای تبدیل حرارت به برودت و چیلر تراکمی برای سرمایش مکمل، می‌باشد.

برای تعیین قیمت پکیج موتورژنراتور از فرمول زیر استفاده می‌شود [۳].

$$C_Y = C_W(X_Y/X_W)^{\alpha} \quad (1)$$

در این رابطه با در دست داشتن هزینه خرید موتورزنراتور با ظرفیت X_W ، هزینه خرید آن با ظرفیت دلخواه X_Y با توجه به جدول زیر بدست می آید.

جدول ۱- لیست مقادیر توان a برای برخی تجهیزات [۳]

نوع تجهیز	بار حرارتی	قابلیت	گستره اندازه	متغیر a
موتور احتراق داخلی	قدرت	MW ۱۰۰۰۰۷	۰.۸۱	
بوبیلر کمکی	بار حرارتی	۰.۵-۱۰ MW	۰.۷۸	

در سناریو های مختلف برای تأمین حرارت از بوبیلر استفاده شده است. کل حرارت تولیدی توسط سیستم CHP صرف چیلر جذبی می شود و چون هزینه نصب بوبیلهای تأمین حرارت در همه سناریوها یکسان است، در نتیجه در محاسبات تأثیری ندارند و برای جلوگیری از پیچیدگی مسئله، محاسبات مربوط به بوبیلر لحاظ نشده است.
در جدول زیر مشخصات مربوط به ساختمان ارائه شده است.

جدول ۲- مشخصات ساختمان

برآورد بار الکتریکی متوسط ساختمان	۲۰۰ kw
ظرفیت تبرید	۱۰۰ ton-ref

۱-۲- سناریو اول

نصب یک عدد پکیج موتورزنراتور گازسوز مولد برق برای تأمین برق مصرفی و استفاده از چیلر تراکمی برای تأمین سرما در وضعیت تعریفهای کنونی

جدول ۳- مشخصات چیلر تراکمی [۶]

مصرف برق چیلر تراکمی	۸۲.۳ kw
آب در گردش برج خنک کن	۳۰۲.۷ gpm
مشخصات پمپ برج خنک کن	سه عدد پمپ با هد ۳۰ ft و دی ۱۵۱ gpm
دبی آب سرد در گردش	توان مصرفی هر یک kw - ۲.۲ - یک پمپ جهت رزرو ۴۶.۵ gpm
مشخصات پمپ آب سرد در گردش	چهار عدد پمپ با هد ۸۰ ft و دی ۸۲ gpm
جمع کل برق مصرفی ساختمان	توان مصرفی هر یک kw - ۲.۲ - یک پمپ جهت رزرو ۲۹۳ kw

جدول ۴- مشخصات موتور [۵]

نام موتور	CUMMINS
مدل موتور	TCM688G
توان خروجی موتور در حالت دائم کار	۵۵۴ kw
گاز مصرفی	۱۷۸m³/h

جدول ۵- قیمت انرژی با تعریفهای کنونی [۷]

قیمت گاز طبیعی نیروگاهی برای هر متر مکعب	
۵۰ ریال	دوره کم باری
۳۶ ریال	دوره میان باری
۱۴۳ ریال	دوره پر باری

قیمت برق شبکه برای هر کیلووات ساعت در استان تهران

جدول ۶- هزینه های اولیه و هزینه سالیانه تجهیزات [۵] و [۶]

چیلر تراکمی یک عدد به ظرفیت ۱۰۰ تن تبرید	۵۳۰۰۰۰۰۰ ریال
خرید، نصب و راه اندازی موتور گازسوز	۲۶۰۰۰۰۰۰ ریال
هزینه تعمیر و نگهداری سالانه چیلرها	۲۴۰۰۰۰۰ ریال
هزینه سوخت سالانه موتور	۷۱۲۰۰۰۰ ریال
هزینه تعمیر و نگهداری سالانه موتورزتراتور	۱۹۰۰۰۰۰۰ ریال

جدول ۷- درآمدهای اولیه و درآمدهای سالیانه

عدم خرید انشعاب برق	۳۵۰۰۰۰۰۰ ریال
درآمد سالانه ناشی از عدم پرداخت قبوض برق	۴۶۷۹۹۹۴۰۰ زیال
درآمد سالانه فروش برق مازاد به توانیر	۷۳۰۳۹۹۸۶۰ ریال

جدول ۸- محاسبات اقتصادی سناریوی اول

هزینه اولیه پروژه (خالص)	۲۷۸۰۰۰۰۰۰ ریال
سود خالص سالیانه پروژه	۹۱۳۱۹۹۲۶۰ ریال
دوره بازگشت ساده طرح (SPP)	۳ سال

۲- سناریوی دوم

نصب یک عدد پکیج موتورزتراتور گازسوز مولد برق برای تأمین برق مصرفی و استفاده از چیلر تراکمی برای تأمین سرما در وضعیت تعرفه های آزاد (اجرای طرح تحول اقتصادی)

* در این سناریو مشخصات چیلر تراکمی و موتور دقیقاً مثل سناریوی اول است و در این سناریو دوباره تکرار نشده است.

جدول ۹- قیمت انرژی با تعریفهای آزاد

قیمت گاز طبیعی نیروگاهی برای هر متر مکعب	
۱۰۰ ریال	دوره کم باری
۳۷۴ ریال	دوره میان باری
۷۴۸ ریال	دوره پر باری

قیمت برق شبکه برای هر کیلووات ساعت

جدول ۱۰- هزینه های اولیه و هزینه سالیانه تجهیزات

چیلر تراکمی یک عدد به ظرفیت ۱۰۰ تن تبرید	۵۳۰۰۰۰۰ ریال
خرید ، نصب و راه اندازی موتور گازسوز	۲۶۰۰۰۰۰ ریال
هزینه تعمیر و نگهداری سالانه چیلرها	۲۴۰۰۰۰ ریال
هزینه سوخت سالانه موتور	۱۴۱۴۰۰۰ ریال
هزینه تعمیر و نگهداری سالانه موتور ژنراتور	۱۹۰۰۰۰۰ ریال

جدول ۱۱- درآمدهای اولیه و درآمدهای سالیانه

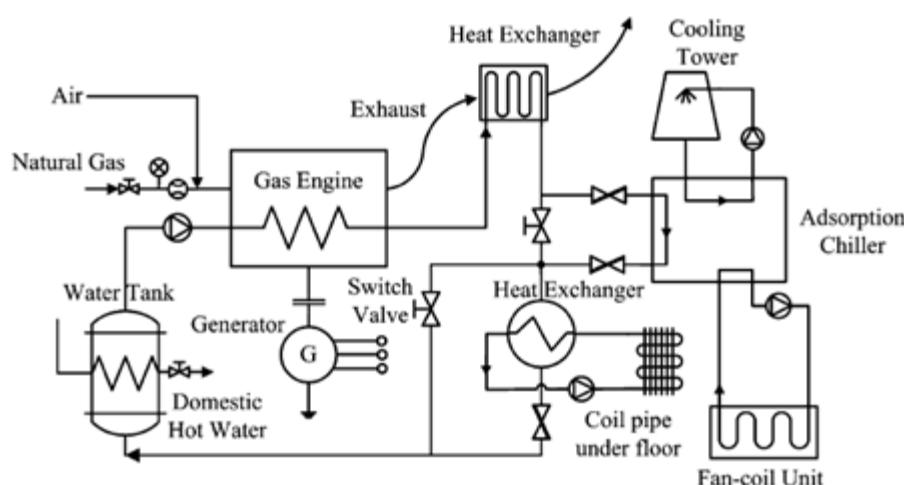
عدم خرید انشعاب برق	۳۵۰۰۰۰۰ ریال
درآمد سالانه ناشی از عدم پرداخت قبوض برق	۱۸۷۷۰۷۵۷۶۰ ریال
درآمد سالانه فروش برق مازاد به توانیر	۹۱۵۵۴۳۰۰ ریال

جدول ۱۲- محاسبات اقتصادی سناریوی دوم

هزینه اولیه پروژه (خالص)	۲۷۸۰۰۰۰۰ ریال
سود خالص سالیانه پروژه	۲۴۳۶۲۱۸۷۶۰ ریال
دوره بازگشت ساده طرح (SPP)	۱.۱۴ سال

۳-۲- سناریوی سوم

نصب یک عدد پکیج موتور ژنراتور گازسوز مولد تولید هم زمان برق و حرارت برای تأمین برق مصرفی و حرارت مورد نیاز چیلر جذبی و استفاده از چیلر جذبی برای تأمین سرما در وضعیت تعریفهای کنونی مطابق شکل ۲.

جدول ۱۳- مشخصات مربوط به چیلر جذبی

۸kw	صرف برق چیلر جذبی
۴۰۰gpm	آب در گردش برج خنک کن
سه عدد پمپ با هد ۳۰ ft و ظرفیت ۲۱۰ gpm توان مصرفی هر یک kw - یک پمپ جهت رزرو	مشخصات پمپ برج خنک کن
۲۴۰gpm	دبی آب سرد در گردش
چهار عدد پمپ با هد ۸۰ ft و دبی ۸۲ gpm توان مصرفی هر یک kw - یک پمپ جهت رزرو	مشخصات پمپ آب در گردش
۲۲۰kw	جمع کل برق مصرفی
۲۲۰gpm	جمع کل آب گرم مصرفی

جدول ۱۴- مشخصات موتور

CUMMINS	نام موتور
TCM688G	مدل موتور
توان خروجی موتور در حالت دائم کار ۵۵۴ کیلو وات	میزان آب گرم تولیدی توسط بازیافت حرارت از موتور با مشخصات مورد نیاز چیلر جذبی
۱۸ °C با اختلاف درجه ۲۲۰gpm	میزان آب گرم تولیدی توسط بازیافت حرارت از موتور با مشخصات مورد نیاز چیلر جذبی
۱۷۸m³/h	گاز مصرفی

جدول ۱۵- قیمت انرژی با تعریفهای کنونی

۵۰ ریال	قیمت گاز طبیعی نیروگاهی برای هر متر مکعب
دوره کم باری ۳۶ ریال	قیمت برق شبکه برای هر کیلووات ساعت در استان تهران
دوره میان باری ۱۴۳ ریال	
دوره پر باری ۴۷۰ ریال	

جدول ۱۶- هزینه های اولیه و هزینه سالیانه تجهیزات

چیلر جذبی یک عدد با ظرفیت ۱۰۰ تن تبرید	۷۲۰۰۰۰۰۰ ریال
خرید، نصب و راهاندازی موتور زنر اتور گازسوز	۳۰۰۰۰۰۰۰ ریال
خرید بویلر	** نداریم
هزینه تعمیر و نگهداری سالانه چیلر	۲۰۰۰۰۰۰ ریال
هزینه سوخت سالانه موتور	۲۱۲۰۰۰۰ ریال
هزینه تعمیر و نگهداری سالانه موتور زنر اتور	۲۰۰۰۰۰۰ ریال
هزینه سوخت سالانه بویلر	.

* میزان آب گرم تولیدی توسط بازیافت حرارت موتور با دبی مشخص شده در بالا، تمام آب گرم مورد نیاز چیلر جذبی را تأمین می نماید و لذا نیازی به نصب بویلر کمکی وجود ندارد.

جدول ۱۷- درآمدهای اولیه و درآمدهای سالیانه

عدم خرید انشعاب برق	۳۵۰۰۰۰۰۰ ریال
درآمد سالانه ناشی از عدم پرداخت قبوض برق	۳۶۴۲۴۲۶۹۶ ریال
درآمد سالانه فروش برق مازاد به توانیر	۹۶۰۴۴۷۰۶۰ ریال

جدول ۱۸- محاسبات اقتصادی سناریوی سوم

هزینه اولیه پروژه	۳۳۷۰۰۰۰۰ ریال
درآمد خالص سالیانه پروژه	۱۰۳۳۴۸۹۷۵۶ ریال
دوره بازگشت ساده طرح (SPP)	۳.۲۶ سال

۴-۲- سناریوی چهارم

نصب یک عدد پکیج موتورزنراتور گازسوز مولد تولید همزمان برق و حرارت برای تأمین برق مصرفی و حرارت مورد نیاز چیلر جذبی و استفاده از چیلر جذبی برای تأمین سرما در وضعیت تعرفه‌های آزاد (اجرای طرح تحول اقتصادی) *در این سناریو مشخصات چیلر جذبی و موتور دقیقاً مثل سناریوی سوم است و در این سناریو دوباره تکرار نشده است.

جدول ۱۹- قیمت انرژی با تعرفه‌های آزاد

قیمت گاز طبیعی نیروگاهی برای هر متر مکعب		قیمت برق شبکه برای هر کیلووات ساعت
دوروه کم باری	۱۰۰ ریال	
دوروه میان باری	۳۷۴ ریال	
دوروه بیش باری	۷۴۸ ریال	

جدول ۲۰- هزینه های اولیه و هزینه سالیانه تجهیزات

چیلر جذبی یک عدد با ظرفیت ۱۰۰ تن تبرید	۷۲۰۰۰۰۰ ریال
خرید، نصب و راهاندازی موتورزنراتور گازسوز	۳۰۰۰۰۰۰ ریال
خرید بویلر	نداریم **
هزینه تعمیر و نگهداری سالانه چیلر	۲۰۰۰۰۰ ریال
هزینه سوخت سالانه موتور	۱۴۲۴۰۰۰۰ ریال
هزینه تعمیر و نگهداری سالانه موتورزنراتور	۲۰۰۰۰۰۰ ریال
هزینه سوخت سالانه بویلر	.

*** میزان آب گرم تولیدی توسط بازیافت حرارت موتور با دبی مشخص شده در بالا، تمام آب گرم مورد نیاز چیلر جذبی را تأمین می‌نماید و لذا نیازی به نصب بویلر کمکی وجود ندارد.

جدول ۲۱- درآمدهای اولیه و درآمدهای سالیانه

عدم خرید انشعاب برق	۳۵۰۰۰۰۰ ریال
درآمد سالانه ناشی از عدم پرداخت قبوض برق	۱۳۹۷۵۶۵۳۶۰ ریال
درآمد سالانه فروش برق مازاد به توانیر	۱۲۰۳۹۰۲۰۰ ریال

جدول ۲۲- محاسبات اقتصادی سناریوی دوم

هزینه اولیه پروژه	۳۳۷۰۰۰۰۰ ریال
درآمد خالص سالیانه پروژه	۲۲۳۹۰۶۸۳۶۰ ریال
دوره بازگشت ساده طرح (SPP)	۱.۵۱ سال

۳- نتیجه گیری

به کارگیری سیستم‌های تولید پراکنده برای تأمین نیازهای انرژی بخش مسکونی علاوه بر کاهش هزینه‌های ناشی از انتقال و توزیع برق در شبکه و نیز کاهش هزینه‌های سنگین نیروگاههای بزرگ در ساخت، بهره برداری و نگهداری، موجب کاهش مصرف سوخت و افزایش بهره‌وری انرژی در مجموعه می‌شود. احداث سیستم‌های تولید پراکنده با به کارگیری موتور احتراقی گازسوز، با توجه به ارزیابی‌های انجام شده دیگران بر مبنای قیمت‌های داخلی انرژی و سرمایه گذاری، دارای دوره بازگشت سرمایه کوتاهی بوده و از توجیه اقتصادی بالایی برخوردار است. در این مقاله چهار نوع ترکیب سیستم‌های CCHP با چیلرهای تراکمی و جذبی با قیمت‌های مختلف انرژی در ایران بررسی شد و نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که ترکیب این‌گونه سیستم‌ها با چیلرهای تراکمی در ظرفیت‌های زیر ۲۰۰ تن تبرید برای تأمین بار برودتی مورد نیاز، بیشترین توجیه اقتصادی را نسبت به حالت‌های دیگر دارد.

فهرست نمادهای به کار رفته :

-	Combined Heat and Power	CHP
-	Combined Cooling ,Heat and Power	CCHP
ریال	هزینه خرید موتورزناتور با ظرفیت X_Y	C_Y
ریال	هزینه خرید موتورزناتور با ظرفیت X_W	C_W
کیلووات	ظرفیت موتور Y	X_Y
کیلووات	ظرفیت موتور W	X_W
بی بعد	ضریب	α
سال	Simple Payback Period	SPP
gpm	Gallon Per Minute	gpm

مراجع

- [۱] Zhi-Gao Sun "Energy efficiency and economic feasibility analysis of cogeneration system driven by gas engine", [1] Energy and Buildings, 2008
- [۲] D.W. Wu, R.Z. Wang , " Combined cooling, heating and power", A reviewProgress in Energy and Combustion Science (2006)
- [۳] سید محمد تقی بطحایی، احسان تقاضی "انتخاب نیروگاه کوچک تولید همزمان برق، گرما و سرما برای یک ساختمان نمونه آموزشی در راستای اصلاح الگوی مصرف سوختهای فسیلی
- [۴] محمد صادق قاضی زاده، میثم انصاری، جواد پاکدامن، عادل غلامی " تحلیل اقتصادی جهت تعیین ظرفیت و برنامه کاری بهینه سیستم تولید همزمان با محرک اولیه موتور گازسوز و همچنین بویلهای بخار به منظور تأمین برق و حرارت یک واحد صنعتی CUMMINS
- [۵] کاتالوگ های شرکت CUMMINS

[۶] کاتالوگ های چیلر تراکمی و چیلر جذبی

[۷] قوانین مربوط به سیستم های تولید پراکنده مصوب شرکت مادر تخصصی توانیر

